

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

06-07-03
Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Філософія геоспростору

PHILOSOPHY GEOSPATIAL

спеціальність

242

Туризм

speciality

242

TOURISM

Рівне - 2017

Робоча програма «Філософія геопростору» для студентів, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм». Рівне: НУВГП, 2017. 14 с.

Розробник: Мельничук М. С., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії

Протокол від «28»квітня 2017року № 9

Завідувач кафедри

д.філос.н., проф.
Наконечна О.П.

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 242 «Туризм»

Протокол від «23»червня 2017року № 7

Голова
науково-методичної
комісії

канд. географ.н, доц.
Коротун С. І.

ВСТУП

Анотація

Дисципліна «Філософія геопростору» відноситься до варіативної частини загальногуманітарного циклу і орієнтована на підвищення гуманістичної складової при підготовці магістрів. Дисципліна базується на знаннях, отриманих при вивченні загальних гуманітарних, соціально-економічних дисциплін, таких як: «Філософія», «Політологія», «Соціологія», «Культурологія».

Мета дисципліни - ознайомлення магістрів з основними геофілософськими ідеями минулого і сьогодення. Курс припускає шляхом виявлення взаємозв'язку цивілізаційних чинників і геостратегій провідних держав, навчити магістрантів не лише навичкам самостійного геофілософського аналізу, але й акумулювати здібності власного бачення можливих напрямів розвитку та трансформацій геополітичних реалій, що склалися.

Ключові слова: геопростір; геополітика; філософія; географічний детермінізм; цивілізація; трансформація.

Abstract

Discipline "Philosophy of Geospatial" refers to the variational part of the humanitarian cycle and is focused on increasing the humanistic component in the preparation of masters. The discipline is based on the knowledge gained in the study of general humanities, socio-economic disciplines, such as: "Philosophy", "Political science", "Sociology", "Culturology".

The purpose of the discipline is to familiarize masters with the main geophysical ideas of the past and present. The course aims to train undergraduates of independent geophysical analysis, and to accumulate the capabilities of their own vision of possible directions of development and transformations of existing geopolitical realities.

Keywords: Geospatial; geopolitics; philosophy; Geographical determinism; civilization; transformation.

1.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>24</u> «Сфера обслуговування»	За вибором	
	Спеціальність <u>242 Туризм</u>		
Модулів – 1	Рівень вищої освіти: магістерський	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		5-й	5-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр 1-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 2,7	22год.	6год	
	Практичні, семінарські		
	18год.	8год	
	Самостійна робота		
	80 год.	106год	
	ІНДЗ: за вибором		
Форма контролю			
залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та індивідуальної і самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 36/64%.

для заочної форми навчання – 12/88%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування наступних загальнокультурних і професійних компетенцій котрі:

- формують подолання обмеженості географічного детермінізму в геопросторовому середовищі;
- вчать використовувати основи філософських знань для формування світоглядних позицій;
- формують здатність використовувати основи геопросторових знань в різних сферах життєдіяльності;
- навчають розуміти місце геопроцесів у функціонуванні сучасного соціально-культурного розвитку.

Завдання: оволодіння навиками самостійної аналітичної роботи в сфері аналізу цивілізаційної геополітики.

Окрім цього магістр повинен освоїти основні поняття і категорії геофілософії; оволодіти знаннями що стосуються геофілософських ідей минулого і сьогодення; мати уявлення про суть і особливості різних цивілізацій; оволодіти навичками по виявленню різних цивілізаційних викликів; навчитися аналізувати передумови політичної та соціальної трансформації в ракурсі геофілософських проблем.

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістрант повинен

знати: основні геофілософські ідеї; особливості і специфіку різних світових цивілізацій в геопросторовому ракурсі; місце і роль цивілізаційного чинника в геостратегії провідних центрів сил; володіти основами географічного детермінізму

вміти: застосовувати результати геопросторового філософського аналізу до соціального життя; прогнозувати розвиток геополітичної ситуації такою, що склалася в тій або іншій цивілізації; встановлювати взаємозв'язок між тенденціями розвитку цивілізаційних процесів і геостратегією що проводиться тим або іншим центром сили; виділяти основні тенденції і закономірності розвитку різних цивілізацій; використати дослідження геофілософських питань для узагальнюючих висновків і оцінок.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Витоки філософії геопростору

Тема 1. Ідейні витоки

Місце геофілософії в системі філософського і політологічного знання. Предмет, категорії, завдання, методи і функції геофілософії. Філософія іманентного простору як методологічний фундамент цивілізаційної геополітики.

Метафізична ідея Канта про множинність світів в точці. Геофілософські ідеї Ф. Ніцше і Е. Гуссерля. Причини динамічного розвитку європейської цивілізації і передбачення ідеї трансграничної співпраці по Відалю де ла Бланшу. Вчення Відалю про комунікаційні вісі, як чинники становлення держав і взаємопроникнення культур. Історія світу в часі і просторі по Ф. Броделю. Вчення про філософію як геофілософія і географію природи, як «географія розуму» в спільній праці Жіля Делеза і Фелікса Гваттарі «Що таке філософія»?

Тема 2. Філософія простору

Універсальний сенс поняття «комунікація». Рубежі у багатовимірному комунікаційному просторі. Основні рівні багатовимірного комунікаційного простору (геополітичний, гео економічний простір міжособових комунікацій). Поняття природних і конвенціональних меж. Основні принципи комунікативності рубежу. Рубежі цивілізацій. Творча енергетика рубежу багатовимірної комунікаційної держави як стратегічний ресурс національної безпеки.

Тема 3. Географічний простір та ментальність. Особливості географічного детермінізму.

Географічний простір як об'єкт дослідження та наукового інтересу.

Хорологічний переворот в географічній науці. Поняття ландшафту та рельєфу у витоків формування географії як дистанційної науки.

Роль геопросторового середовища у формуванні ментальності українця.

Географічний детермінізм та його ідейні джерела.

Роль та місце географічного детермінізму у сучасній філософській думці.

Змістовий модуль 2. Компаративний філософський аналіз цивілізацій у геопросторі.

Тема 4. Полігранний світ цивілізацій. Східна транскрипція моделі філософії геопростору.

Лекція 1.

Стійкі ознаки приналежності до цивілізації як цивілізаційний (культурно-генетичний) код. Система комунікацій, що історично склалася, як гарант безпеки. Духовність як основний двигун розвитку цивілізацій. Культура цивілізацій: відкритість та запозичення. Відмова від власного культурного "грунту" шляхом запозичення духовних цінностей іншої цивілізації: негативні наслідки

Лекція 2.

Особливості східної інтравертності як базису формування традиціоналістичної константи.

Індія, як поліетнічне та поліконфесійне явище у геопросторі Сходу.

Суть стратегії китайського шляху. Великий китайський порядок. Уроки китайської цивілізації.

Витоки формування ісламу. Ісламський фундаменталізм. Філософія джихаду.

Тема 5. Західна цивілізація в ракурсі соціополітичних трансформацій.

Становлення західноєвропейської цивілізації на геополітичних, гео економічних і етнічних рубежах. Роль Реформації в становленні західноєвропейської цивілізації. Людина, що перетворює багатовимірний простір, як ядро західної цивілізації. Принципи європейської демократії і християнство. Занепад традиційних цінностей в Західній і Центральній Європі.

Тема 6. Цивілізаційні виклики сучасності

Глобалізм і антиглобалізм. Націоналізм. Принцип національної держави. Міжнародний тероризм. Державний тероризм. Войовничий атеїзм. Ринковий і релігійний фундаменталізм

Тема 7. Геополітика та світопорядок: витоки, реалії і проблеми, тенденції і перспективи.

Геополітика і майбутнє України в сучасному геопросторі. Поняття демографічної безпеки, її сутність. Світовий лад: сучасність та перспективи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Витоки філософії геопростору								
Тема 1. Ідейні витоки	2	2	15	19	1	2	10	13
Тема 2. Філософія простору	2	2	15	19	-	-	26	26
Тема 3. Географічний простір та ментальність. Особливості географічного детермінізму	4	4	6	14	1	2	10	13
Разом за змістовим модулем 1	8	8	36	52	2	4	46	52
Змістовий модуль 2.								
Тема 4. Полігранний світ цивілізацій. Східна транскрипція моделі філософії геопростору	4	4	8	16	1	1	20	22
Тема 5. Західна цивілізація в ракурсі соціополітичних трансформацій.	4	2	8	14	1	1	10	12
Тема 6. Цивілізаційні виклики сучасності	2	2	20	24	1	-	20	21
Тема 7. Геополітика та світопорядок: витоки, реалії і проблеми, тенденції і перспективи	4	2	8	14	1	2	10	13
Разом за змістовим модулем 2	14	10	44	68	4	4	60	68
Усього годин	22	18	80	120	6	8	106	120

5. Теми семінарських занять

№з/п	Теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Ідейні витoki	2	2
2.	Філософія простору	2	-
3.	Географічний простір та ментальність. Особливості географічного детермінізму	4	2
4.	Полігранний світ цивілізацій. Східна транскрипція моделі філософії геопростору	4	1
5.	Західна цивілізація в ракурсі соціополітичних трансформацій.	2	1
6.	Цивілізаційні виклики сучасності	2	-
7.	Геополітика та світопорядок: витoki, реалії і проблеми, тенденції і перспективи	2	2
	Разом	18	8

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів:

Денної форми навчання:

10 годин – підготовка до аудиторних занять;

10 годин – підготовка до контрольних заходів;

60 годин – опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

Заочної форми навчання

10 годин – підготовка до аудиторних занять;

10 годин – підготовка до контрольних заходів;

86 годин – опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Рубежі комунікаційного простору	10	10
2.	Євразійська геополітика	10	10
3.	Кримський мікрокосм	10	10
4.	Геопросторовий демографічний аспект	10	20

	геополітики		
5.	Україна та її сусіди в системі геополітичних відносин	10	20
6.	Міжконфесійність геопростору Європи	10	16
	Всього	60	86

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Філософія геопростору» використовуються пояснювально-ілюстративні методи з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- інтерактивних форм проведення лекційних і семінарських занять;
- активізації навчання у вигляді постановки проблемних питань;
- навчальної дискусії;
- методу case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій);
- виконання тестових завдань;
- обговорення фільмів, передач на тематику інформаційних викликів;
- конкурсу письмового проекту-есе по проблемі;
- демонстрації відео, слайдових і скрайб-презентацій по темах.

8. Методи контролю

Контроль знань проводиться як в усній, так і в письмовій формах:

- знання термінів і понять дисципліни (усно та письмово);
- тестовий контроль змістовних модулів (письмово);

Контроль самостійної роботи:

- перевірка конспектів лекцій, підготовки доповідей, написання і знання термінологічного словника.

Форми і методи контролю відображені у 100 бальній шкалі оцінювання знань.

9. Розподіл балів, що отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				100
40			60				
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	
15	10	15	10	10	20	20	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

- Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/types/methods/>
– Методичні вказівки та плани семінарських занять з дисципліни «Культурологія» для студентів усіх напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/352/>
– Філософія : навч.-метод. посіб. / Л. Д. Світайло, М. С. Мельничук, В. М. Слюсар. - Рівне : НУВГП, 2012. – 270 с. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/4754/>

11.Рекомендована література

Базова

- Бжезинский З. Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы). / Бжезинский Збигнев. / Пер. О. Ю. Уральской - М.: Междунар. отношения, 1998. – 256 с.
- Гумилев Л. Н. Сочинения.Этногенез и биосфера Земли / Лев Гумилев / сост.Н.В.Гумилев. - М. : ДИ-ДИК, 1994. – 638с.

3. Гумилев Л. Н. Этносфера: история людей и история природы - М. : Прогресс: Изд. фирма "Пангея": Центр экол. просвещения и развития "Экопрос", 1993. - 544с.

4. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философия. / Э. Гуссерль; пер. Н. А. Колпаковой, Т. Н. Панченко // Культурология. XX век: Антология. – М.: Юрист, 1995. - 335 с.

5. Життя етносу: соціокультурні нариси: Навч. Посібник / Б. Попов, В. Ігнатів, М. Степик та ін. – К. : Либідь, 1997. – 240 с.

6. Людина і довкілля: Антологія у 2 кн. / Упоряд. В. С. Крисаченко. К. : Заповіт, 1995. – 430 с.

7. Наконечна О. П. Естетичне як тип духовності / О. П. Наконечна. – Рівне : [б. в.], 2002. – 202с.

8. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства : Навч. посібник для вузів / Ю. В. Павленко . – 2-е вид . – Київ : Либідь, 2000 . – 358 с. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://history.vn.ua/book/civilhistory/>

9. Павленко Ю. Ітоги цивілізаційного розвитку людства. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, К. – 2000, №4 / [Електронний ресурс]. – режим доступу http://i-soc.com.ua/journal/N4_2000r_2.pdf

10. Саух П. Ю. XX століття. Підсумки / П. Ю. Саух. – К. ; Рівне : [б. в.], 2001. – 183 с.

11. Сміт Е. Д. Національна ідентичність / Ентоні Д. Сміт / Перекладано за виданням : National Identity, Anthony D Smith, Penguin Books, 1991 / Л. : Основи, 1994. – 224 с.

12. Тойнбі А. Дж. Постигание истории: Сборник / Арнольд Джозеф Тойнби / тт. 1 -7 / Пер. с англ. Е. Д. Жаркова. — М.: Рольф, 2001. — 640 с. / [Електронний ресурс]. – режим доступу http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Toynbee/_Index.php

13. Шевнюк О. Л. Культурологія: Навчальний посібник.- К.: Знання-Прес, 2004

14. Ясперс К. Смысл и назначение истории / Карл Ясперс // Мыслители XX / пер. с нем. — М.: Политиздат, 1991. — 527 с. / [Електронний ресурс]. – режим доступу http://imwerden.de/pdf/jaspers_smysl_i_naznachenie_istorii_1991.pdf

Допоміжна

1. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ ст. Навч. пос. - К.: Кондор, 2004
2. Європейська та українська культура в нарисах: Навч. посібник / За ред. І. З. Цехмістро та ін.-Київ: ЦНЛ, 2003. - 320с.
3. Маца К. М. Теоретико-методологические основы географического исследования Земли как планетарной системы / Ким Алексеевич Маца . – Полтава : Издание Полтавского университета экономики и торговли, 2015 . – 264 с.
4. Панарин А. С. Искушение глобализмом. / А. С. Панарин /– М. : Изд-во Эскмо, 2003. – 416 с.
5. Панарин А. С. Политология. Западная и Восточная традиции: Учебник для вузов. - М.: Книжный дом «Университет», 2000. - 320 с.
6. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество/ Общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонов: Пер. с англ. — М.: Политиздат, 1992. — 543 с / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://socd.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elclosed/sorokin.pdf>
7. Фомиченко В. Римсько-католицька держава в Україні // Людина і світ. – 1993. – № 6-7, С. 36-38.

Електронний репозиторій НУВГП

1. Інституціоналізація процесів євроінтеграції: Суспільство, економіка, адміністрування: Збірник тез I міжнародної науково-практичної конференції (21-22 квітня 2016 року, м. Рівне: НУВГП, 2016. – 144 с. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/6029/1/>
2. Людина у світі духовної культури : збірник тез II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (17 травня 2017 р., м. Рівне. – Рівне : НУВГП, 2017. – 158 с. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/6317/>
3. Когут, О. В., Циганчук, А. С. (2008) Геополітичний вибір України: сучасний стан і перспективи розвитку. НУВГП, Рівне, Україна. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/1840/>

8. Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://rada.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, пл. Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://libr.rv.ua/>
6. Рівненська централізована бібліотечна система (Київська, 44, Рівне)) / [Електронний ресурс]. – режим доступу <https://www.facebook.com/cbs.rivne/>
7. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім.О.М.Бекетова / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://eprints.kname.edu.ua/>
8. Цифровий репозиторій Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/568>
9. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – режим доступу http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php